

**BELGISCHE SENAAAT****ZITTING 1977-1978**

3 MEI 1978

**Voorstel van wet betreffende de toepassing van de artikelen 350, 351, 352 en 353 van het Strafwetboek**

**VERSLAG**

**BETREFFENDE DE ONTVANKELIJKHEID,  
NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE  
JUSTITIE UITGEBRACHT  
DOOR DE HEER de STEXHE**

Uw Commissie voor de Justitie is op donderdag 27 april 1978 om 10 uur in spoedvergadering bijeengekomen ingevolge een brief die de voorzitter van de Senaat aan haar voorzitter had gezonden en waarin hij het advies van de Commissie vroeg over de ontvankelijkheid van het voorstel van wet betreffende de toepassing van de artikelen 350, 351, 352 en 353 van het Strafwetboek.

De voorzitter van de Commissie onderstreept dat dit voorstel een andere strekking heeft dan het voorstel van de heer Risopoulos (Gedr. St. Senaat, 1972-1973, nr. 163) dat ten doel had de gerechtelijke vervolgingen op te schorten die aan gang waren in verband met verscheidene artikelen van het Strafwetboek betreffende vruchtafdrijving.

Destijds had de Raad van State, op verzoek van de voorzitter van de Senaat, een advies uitgebracht dat concludeerde tot de ongrondwettigheid van zodanig voorstel.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Pierson, voorzitter; Bourgeois, Cooreman, Féaux, Mevr. Goor-Eyben, de heer Goossens, Mevr. Herman-Michielsens, de heren Jeunehomme, Lepaffe, Leroy, Lindemans, Mevr. Pétty, de heer Piot, Mevr. Staels-Dompas, de heren Storme, Vanderpoorten, Van In, Van Spitael, Verbist en de Stexhe, verslaggever.

Plaatsvervangers : de heren Lagasse, Moureaux, Mevr. Nauwelaerts-Thues, de heren Sweert, L. Vanackere en Van Hoeylandt.

**R. A 11095**

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

357 (1977-1978) : N° 1 : Voorstel van wet.

**SENAT DE BELGIQUE****SESSION DE 1977-1978**

3 MAI 1978

**Proposition de loi relative à l'application des articles 350, 351, 352 et 353 du Code pénal**

**RAPPORT**

**FAIT AU NOM DE LA COMMISSION  
DE LA JUSTICE  
PAR M. de STEXHE,  
AU SUJET DE LA RECEVABILITE**

La Commission de la Justice s'est réunie d'urgence le jeudi 27 avril 1978 à 10 heures, suite à la lettre adressée à son président par le président du Sénat, sollicitant l'avis de la Commission sur la recevabilité de la proposition de loi relative à l'application des articles 350, 351, 352 et 353 du Code pénal.

Le président de la Commission souligne que cette proposition est différente dans son objet de celle déposée précédemment par M. Risopoulos (Doc. Sénat, 1972-1973, n° 163) et qui tendait à la suspension des poursuites judiciaires en cours relatives à plusieurs articles du Code pénal relatif à l'avortement.

A l'époque, le Conseil d'Etat, saisi par le président du Sénat, avait donné un avis concluant à l'inconstitutionnalité de telle proposition.

Ont participé aux travaux de la Commission :

Membres effectifs : MM. Pierson, président; Bourgeois, Cooreman, Féaux, Mme Goor-Eyben, M. Goossens, Mme Herman-Michielsens, MM. Jeunehomme, Lepaffe, Leroy, Lindemans, Mme Pétty, M. Piot, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Vanderpoorten, Van In, Van Spitael, Verbist et de Stexhe, rapporteur.

Membres suppléants : MM. Lagasse, Moureaux, Mme Nauwelaerts-Thues, MM. Sweert, L. Vanackere et Van Hoeylandt.

**R. A 11095**

Voir :

Document du Sénat :

357 (1977-1978) : N° 1 : Proposition de loi.

Hij meent derhalve dat dat advies van de Raad van State niet geldt voor het thans ingediende voorstel.

Hij brengt in herinnering dat de Senaat, wanneer hij bij uitzondering een voorstel van wet in overweging weigerde te nemen, daarbij hoofdzakelijk steunde op redenen van ongrondwettigheid en, in tweede instantie, op de onzinnigheid van een voorstel, of soms ook op inhoudelijke redenen zoals bijvoorbeeld het geval was met enkele amnestievoorstellen.

Een commissielid vraagt of de indieners van het behandelde voorstel er wel degelijk mee akkoord gaan om de woorden « de artikelen 350, 351, 352 en 353 van het Strafwetboek worden opgeheven » uit te leggen in de zin van een tijdelijke opheffing.

Na het bevestigende antwoord van de indieners acht hij het van belang dat in het verslag de gevolgen van de aanneming van zulk een voorstel worden aangegeven wat volgens hem wil zeggen dat :

1. De tijdelijke opheffing van de genoemde artikelen van het Strafwetboek tot gevolg zou hebben dat de misdrijven gepleegd of de vervolgingen ingesteld vóór de aanneming van het voorstel, definitief vervallen krachtens het grondbeginsel van het Strafwetboek dat de beklaagde recht heeft op toepassing van de zachtste wet, ook wanneer er later een strengere wet komt, die immers niet mag terugwerken.

2. Die opheffing onmiddellijk en voor onbepaalde tijd zou leiden tot algehele vrijheid voor de vrouw, de arts, de engeltjesmaaktsters om over te gaan tot elke zwangerschapsafbreking.

Hetzelfde commissielid meent dat het doel van het voorstel niet in strijd is met de Grondwet, aangezien de wetgevende macht steeds het recht heeft om een wet, zij het tijdelijk, op te heffen.

Het probleem ligt echter niet in het vlak van de grondwettigheid, maar in dat van de wenselijkheid.

1. Het is volkomen ongebruikelijk dat het strafrecht opeenvolgende en tijdelijke wijzigingen ondergaat.

2. Het voorstel zal gevolgen hebben waarin geen enkel van de thans aanhangige voorstellen voorziet.

3. De publieke opinie is niet zeer vertrouwd met de parlementaire gang van zaken en de werkelijke betekenis van een inoverwegingneming en zal dus geneigd zijn te denken dat het voorstel na deze eerste stap een goede kans maakt om ook inhoudelijk aanvaard te worden, hetgeen uitgesloten lijkt, maar de onzekerheid inmiddels nog groter zou maken.

Hij besluit tot afwijzing van de inoverwegingneming.

Bij wijze van vergelijk geeft hij in overweging dat de Commissie haar advies zou uitstellen of een dergelijk uitstel zou voorstellen aan de Senaat, in afwachting van de stemmen die nu wel spoedig te verwachten zijn over de voorstellen die thans in behandeling zijn bij de Verenigde Commissies voor de Justitie en de Volksgezondheid en waarvan de strekking vrijwel in dezelfde lijn ligt.

Il estime, en conséquence, que cet avis du Conseil d'Etat ne s'applique pas à la présente proposition.

Il rappelle que dans le passé, lorsque le Sénat rejette exceptionnellement la prise en considération d'une proposition de loi, c'est essentiellement pour un motif d'inconstitutionnalité, et accessoirement lorsqu'une proposition paraît « farfelue », ou parfois encore pour des raisons relatives au fond, par exemple diverses propositions relatives à l'amnistie.

Un commissaire demande si les auteurs de la proposition en cause sont bien d'accord pour interpréter les mots « les articles 350, 351, 352 et 353 du Code pénal sont suspendus » comme signifiant que ces articles sont abrogés, à titre temporaire.

Sur la réponse affirmative des auteurs de la proposition, il souligne l'intérêt d'indiquer au rapport les conséquences de l'adoption de telle proposition, c'est-à-dire selon lui que :

1. L'abrogation temporaire des articles visés du Code pénal aboutirait à éteindre définitivement les délits commis ou les poursuites engagées avant son adoption, en vertu du principe fondamental du Code pénal que le prévenu bénéficie de la loi la plus douce, même si ultérieurement, une loi nouvelle devient plus sévère, celle-ci ne pouvant être rétroactive.

2. Cette abrogation entraînerait immédiatement et pour un temps indéterminé, la liberté totale de la femme, du médecin, des faiseuses d'ange, de pratiquer tout avortement.

Le même commissaire estime que la proposition n'est pas inconstitutionnelle dans son objet, le pouvoir législatif ayant toujours le droit d'abroger une loi, fût-ce à titre temporaire.

Mais le problème ne se pose pas sur le plan de l'inconstitutionnalité, mais sur celui de l'opportunité :

1. Il est tout à fait inhabituel de voir le droit pénal subir des modifications successives et temporaires.

2. La proposition aboutit à des conséquences qui ne sont proposées dans aucune des propositions actuellement soumises à l'examen du Parlement.

3. L'opinion publique, peu au fait des procédures parlementaires et de la portée réelle de la prise en considération, serait tentée de croire que celle-ci constitue déjà un préjugé favorable à son adoption au fond, ce qui paraît exclu, mais ajouterait pendant un temps encore un élément d'insécurité supplémentaire.

Il conclut au rejet de la prise en considération.

A titre de conciliation, il suggère que la Commission surseoit à donner son avis, ou propose tel sursis au Sénat, en attendant les votes qui doivent intervenir rapidement sur le fond des propositions soumises ce jour aux Commissions réunies de la Justice et de la Santé publique, et qui poursuivent un objet assez proche.

Een medeondertekenaar van het voorstel is het niet eens met de zienswijze van de vorige spreker omtrent de gevolgen van een tijdelijke opheffing : naar zijn opvatting zullen de vroegere vervolgingen niet vervallen, maar alleen worden geschorst, ook met schorsing van de verjaring : die vervolgingen zullen naderhand kunnen worden hervat op basis van een nieuwe wet.

Hij zegt ook voornemens te zijn het voorstel te amenderen om de opschorting van de artikelen van het Strafwetboek te beperken tot de zwangerschapsafbrekingen die worden uitgevoerd door geneesheren in een ziekenhuis en met toestemming van de betrokken vrouwen en bovendien van plan te zijn ook voor te stellen de genoemde artikelen van het Strafwetboek slechts voor één jaar te schorsen in plaats van voor onbepaalde tijd.

Een andere ondertekenaar zegt dat het inhoudelijke probleem niet mag worden vermengd met de inoverwegingneming, die niet in de zaak zelf treedt, te meer daar niemand op dit ogenblik weet wat de Verenigde Commissies daarover zullen beslissen.

Verder wijst hij erop dat indien dit voorstel wet zou worden, deze zou vervallen bij de inwerkingtreding van de nieuwe wet, die iedereen aanvaard wenst te zien.

Een commissielid merkt op dat het voorstel, indien het in overweging wordt genomen, niet dan na lange tijd kan worden behandeld omdat het op de agenda van de commissies zal komen na de eerder ingediende voorstellen, wat intussen een toestand van onzekerheid zou scheppen.

Hij meent dat de grondwettigheid van het voorstel niet zo duidelijk vaststaat als de vorige sprekers hebben betoogd, want het leidt indirect tot schorsing van de strafvervolgning en tot inmenging van de wetgevende macht in de bevoegdheid die uitsluitend is toegekend aan de rechterlijke macht.

Hij herinnert aan een precedent : het voorstel van Senator Van Dieren van 2 maart 1937 om de bepalingen van artikel 526 van het Strafwetboek in sommige gevallen niet toepasselijk te maken; de straffen bedoeld in dit artikel zouden niet meer worden uitgesproken in de gevallen bepaald in het voorstel...

Het commissielid herinnert eraan dat de Senaatscommissie voor de Justitie (Gedr. St. nr. 162, vergadering 9 maart 1937) tot de slotsom kwam dat het voorstel ongrondwettig was volgens het beginsel van de machtenscheiding. Deze zienswijze werd gevolgd door de Senaat (*Parlementaire Handelingen*, Senaat, 28 april 1937 en 5 mei 1937).

Een ander lid sluit zich hierbij aan.

Een commissielid spreekt, uit eigen naam en namens een ander lid, de mening uit dat men zich bij de inoverwegingneming te houden heeft aan de grote beginselen van het parlementair stelsel en aan de eerbiediging van het initiatiefrecht. Hij verwijst naar het reglement en de parlementaire voorbereiding. Daaruit leidt hij af dat de weigering tot inoverwegingneming overeenkomstig artikel 45 van het reglement gerechtvaardigd is, als de ongrondwettigheid onomstotelijk vaststaat, wat hier niet het geval is.

Un commissaire, co-signataire de la proposition, ne partage pas l'opinion du préopinant concernant l'effet de l'abrogation temporaire : à son avis, les poursuites antérieures ne seront pas annulées, mais seulement suspendues, avec également suspension de la prescription : ces poursuites pourront reprendre ensuite sur base d'une loi nouvelle.

Il indique au surplus qu'il a l'intention d'amender sa proposition afin de limiter la suspension des articles du Code pénal aux avortements pratiqués par les médecins en milieu hospitalier, et du consentement des femmes concernées et en outre de proposer également de limiter la suspension des articles visés du Code pénal à un an, au lieu d'un délai indéterminé.

Un autre commissaire, également co-signataire de la proposition, estime qu'il ne convient pas de mêler la question de fond et celle de la prise en considération, qui ne préjuge pas du fond, et ce d'autant plus qu'à l'heure actuelle, chacun ignore la décision qui sera prise par les Commissions réunies sur le fond du problème.

Au surplus, il souligne que, si la loi proposée était adoptée, elle cesserait ses effets dès l'entrée en vigueur d'une loi nouvelle que chacun souhaite voir adoptée.

Un commissaire souligne que telle proposition, si elle est prise en considération, ne pourrait être examinée avant longtemps, s'inscrivant à l'ordre du jour des Commissions après les autres, antérieures en date, ce qui entretemps créerait une situation d'insécurité.

Il estime que la constitutionnalité de la proposition n'est pas aussi claire que les préopinants l'ont exprimé, car elle aboutit indirectement à une suspension de poursuites judiciaires, à une immixtion du pouvoir législatif dans la compétence confiée exclusivement au pouvoir judiciaire.

Il rappelle un précédent : proposition du Sénateur Van Dieren du 2 mars 1937 tendant à rendre inapplicables, dans certains cas, les dispositions de l'article 526 du Code pénal : les peines prévues à cet article ne seront plus prononcées dans des cas précisés à la proposition.

Le commissaire rappelle que la Commission de la Justice du Sénat (Doc. n° 162, réunion du 9 mars 1937) a conclu à son inconstitutionnalité, basée sur le principe de la séparation des pouvoirs; cet avis fut suivi par le Sénat (*Annales parlementaires*, Sénat, 28 avril 1937 et 5 mai 1937).

Un autre commissaire se rallie à cet avis.

Un commissaire, parlant en son nom et au nom d'un autre commissaire estime qu'en matière de prise en considération, il convient de s'en tenir aux grands principes du régime parlementaire et du respect du droit d'initiative. Il rappelle le règlement et les travaux préparatoires; il en conclut que, conformément à l'article 45 du règlement, le refus de la prise en considération est justifié s'il y a inconstitutionnalité incontestable, ce qui n'est pas le cas ici.

Hij meent dat het voorstel in overweging kan worden genomen, maar onderstreept met nadruk dat hiermee geen uitspraak wordt gedaan over de zaak zelf : hij is fel gekant tegen dit voorstel, dat hij onaanvaardbaar acht.

In zijn ogen is de tijdelijke opheffing van de bedoelde artikelen van het Strafwetboek niet goed te keuren : het zou verkeerd zijn te denken dat die opheffing zou worden gecompenseerd door de toepassing van de strafbepalingen betreffende de geneeskunst die betrekking hebben op de « engeltjesmaaksters », al was het maar omdat die bepalingen alleen van toepassing zijn op gewoontemisdrijven.

Hij vraagt dat, indien het voorstel in overweging wordt genomen, het bij voorrang ten gronde wordt onderzocht om te voorkomen dat er verwarring ontstaat in de publieke opinie.

De bespreking wordt gesloten : de Commissie is van oordeel dat het bij de stemming zowel over de grondwettigheid als over de wenselijkheid zal gaan.

De Commissie besluit met 11 tegen 9 stemmen dat het voorstel tot de inoverwegingneming kan worden toegelaten.

Dit verslag is goedgekeurd bij eenparigheid van de 13 aanwezige leden.

*De Verslaggever,*  
P. de STEXHE.

*De Voorzitter,*  
M.-A. PIERSON.

Il estime que la prise en considération peut être adoptée, mais il souligne avec force que cela ne préjuge en rien du fond : il se déclare très opposé à la proposition, qu'il juge inacceptable.

A ses yeux, l'abrogation temporaire des articles visés du Code pénal ne peut être approuvée : il serait erroné de croire que telle abrogation serait compensée par l'application des dispositions pénales sur l'art de guérir visant « les faiseuses d'ange », ne serait-ce que parce que celles-ci ne sont applicables que pour les délits d'habitude.

Si la proposition est prise en considération, il souhaite son examen au fond par priorité pour éviter la confusion de l'opinion publique.

Les débats sont clos : la Commission estime que le vote à intervenir portera à la fois sur la constitutionnalité et sur l'opportunité.

Par 11 voix contre 9, la Commission émet l'avis que la prise en considération de la proposition est recevable.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 13 membres présents.

*Le Rapporteur,*  
P. de STEXHE.

*Le Président,*  
M.-A. PIERSON.